

В умовах занадто дешевих грошей ефективність інвестицій падає. Також ефективність інвестування зменшується і у часи економічного буму, коли інвестори приділяють меншу увагу ризикам і помилково екстраполюють поточні високі рівні віддачі від інвестицій на майбутні періоди. Переінвестування — основна причина перегріву економіки, що переростає у рецесію та/або депресію. Яскравим прикладом перегріву у вітчизняній інвестиційній царині є український ринок нерухомості у 2007—2008 роках.

Тому для будь-якого центрального банку грошово-кредитна політика пов'язана не просто із постійним стимулюванням інвестицій, а й із попередженням «мильних бульбашок». Банки, як раціональні економічні агенти, також виступають «контролерами здорового глузду»: вони не роздають кредити всім бажанчим, а ретельно аналізують ризики та перспективність запропонованих до розгляду інвестиційних проєктів. Якщо ризики зависокі, відбувається підвищення процентних ставок для відповідного проєкту, що ринковими силами усуває більш ризиковані та менш ефективні капіталовкладення з інвестиційного процесу.

5. Важливість інших чинників, не пов'язаних прямо із грошово-кредитними процесами.

Регулювання засобами грошово-кредитної політики можна порівняти із внесенням мінеральних добрив. Якщо внести замало — врожай буде поганим, якщо забагато — то отруєним. Але задля доброго врожаю потрібні також і родючі ґрунти, і добре зоране поле, і системи зрошування. Тому створення кращих умов для провадження бізнесу, гарантування прав інвесторів, поліпшення функціонування судової системи — це ключові виклики для розвитку інвестиційних процесів в Україні.

УДК 336.713 (477) (043.3)

О. Б. Шулевська,

начальник відділення № 986

ПАТ «Укрсоцбанк», м. Хмельницький

РЕСУРСИ БАНКІВ В УМОВАХ КРИЗИ ТА ПІСЛЯКРИЗОВОГО ВІДНОВЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

В умовах післякризового відновлення діяльності банків, коли рівень довіри до них з боку населення та інших учасників грошового ринку залишається низьким, особливої актуальності набу-

вають питання забезпечення банків ресурсами, оптимізації їх структури та здешевлення вартості, раціональне та ефективне вкладення їх у малоризикові та високоефективні проекти, оптимальне збалансування пасивів та активів з метою мінімізації ризиків. При цьому вирішення вказаних питань істотно ускладнюється тим, що економіка України надто повільно виходить з кризи, обсяги позичкового капіталу на грошовому ринку, особливо середньо- і довгострокового, в Україні обмаль, портфелі активів банків надмірно переобтяжені безнадійною кредитною заборгованістю, залишається надто високою доларизація сфери банківської діяльності, тривалий час не подає відчутних ознак відновлення внутрішнього ринку МБК та ін.

Аналіз ресурсної бази банків у кризовий період (2008—2009 рр.) [3] засвідчив помітний спад банківської активності (табл. 1). Так, обсяг ресурсів банків у 2009 р. зменшився майже на 4,9 % при зростанні її у 2008 р. на 54,5 %. Основна частина цього зменшення приходить на зобов'язання банків, які скоротилися на -5,2 %. Навіть балансовий капітал зменшився майже на -3,4 %, що було з причинено значними збитками (38,4 млрд грн), яких зазнали банки в цьому році. Наслідком значного зменшення ресурсної бази стало ще більше зменшення обсягу кредитного портфелю банків — на 5,7 %. Якщо взяти до уваги збільшення в 2009 р. у 2,9 разу заборгованості по проблемних кредитах та скачок курсу долара США на 63,3 %, то можна зробити висновок про повне припинення в 2009 р. банківського кредитування економіки і населення України. За таких умов банки в цей період не тільки не сприяли своїми ресурсами швидкому виходу економіки з кризи, а навіть перешкоджала йому, оскільки власні ресурси багатьох господарюючих суб'єктів та домогосподарств виявилися заблокованими на депозитах у банках і недоступними для використання у край складній фінансово-економічній ситуації.

Таблиця 1

**ДИНАМІКА ЗМІНИ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ
БАНКІВ В ПЕРІОД 2008—2010 Р.***

на кінець року

Показники	2008	2009	2010
Реальний ВВП до попереднього року (%)	102,3	85,2	104,2
Банківські депозити всього (млн грн), у т. ч.	359 740	334 953	416 650
— фізичних осіб (млн грн)	216 315	213 914	275 093
— юридичних осіб (млн грн)	143 425	121 039	141 557

Закінчення табл. 1

Показники	2008	2009	2010
Прострочена заборгованість за кредитами банків (млн грн)	18 015	69 935	84 851
Частка іноземної валюти:			
— в банківських депозитах (%)	44,89	48,32	42,57
— в кредитах, наданих банками (%)	59,10	50,85	46,03
Депозити строком від 1 року і більше (млн грн)	159 241	79 803	130 674
Кредитний портфель (млн грн)	792384	747 348	755 030
Середньозважена ставка %			
— по депозитах (%)	8,3	11,8	9,4
— по кредитах (%)	16,0	18,3	14,6
Прибутки / збитки банків (млн грн)	7304	-38 450	-13 027

*Джерело: [1, с. 117; 2, с. 91].

У післякризовий період (2010—2011 рр.) намітилась позитивна тенденція до активізації банківської діяльності. Досить динамічно зростає ресурсна база банків: за 2010 р. — 6 місяців 2011 р. вона збільшилась на 15,8 %, у т. ч. статутний капітал зріс на 33,5 %, зобов'язання перед суб'єктами господарювання на 46,0 %, перед фізичними особами — на 41,8 %. Позитивним є й те, що заборгованість банків по одержаних позичках зменшилась на 4,3 %. Почали збільшуватись на 6 % і обсяги наданих банками кредитів, при чому весь приріст прийшовся на суб'єктів господарювання (+15,4 %), оскільки кредити населенню помітно зменшилися (-18 %).

Відновлення банківської діяльності в післякризовий період потребує від банківського менеджменту і регулятора ще більшої уваги до управління ресурсною базою ніж у докризовий період. Основними способами вирішення цієї задачі можуть бути: більш тісна ув'язка темпів формування та структури ресурсів з потребами та динамікою економічного зростання; удосконалення управління кредитним та валютними ризиками банків; прискорення темпів зростання банківського кредитування, в першу чергу реального сектора; проведення системних заходів для швидкого відновлення довіри до банків.

Збільшення обсягів кредитування в реальний сектор економіки в посткризовий період відіграло б вирішальну роль для збільшення обсягів суспільного виробництва, закупівлю та запуск нових ресурсо- та енергозберігаючих ліній, що підвищить конкурентоздатність продукції, що також приведе до збільшення

ресурсів банків завдяки зростанню грошово-кредитного мультиплікатора [3]. На нашу думку, щоб забезпечити збільшення обсягів кредитування необхідно:

1) зниження відсоткових ставок по кредитах, що зробить їх доступними для клієнтів. Це можливе лише за умови виваженої політики ціноутворення на залучені кошти;

2) враховуючи низький рівень платоспроможності ряду важливих для країни підприємств, відновити надання їм державою відшкодування частини витрат за кредитом;

3) надання державних гарантій за кредитами для суспільно важливих підприємств;

4) викуп у банків проблемних кредитів, що дозволить розформувати значну суму резервів і дасть можливість банкам отримати додатковий прибуток;

5) забезпечення поінформованості клієнтів щодо банківських продуктів та стану ліквідності банку, що відновить довіру до банків;

6) заборона валютного кредитування;

7) формування оптимального складу ресурсів банків за їх джерелами, видами валют та строками відповідно до їх стратегій та можливостей фінансового ринку; застосування новітніх методів управління ризиками.

Список літератури

1. Бюлетень НБУ [Електронний ресурс]. — 2008. — № 2. — С. 117—119.

2. Бюлетень НБУ [Електронний ресурс]. — 2010. — №2. — С. 91—104.

3. *Шулевська О.* Ресурсні аспекти банківської кризи 2008—2009 років в Україні / *О. Шулевська* // Вісник НБУ. 2011. — № 2. — С. 16—19.

УДК 338.48

О. М. Шулат,

старший викладач кафедри банківських інвестицій,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ІНОЗЕМНІ ІНВЕСТИЦІЇ В РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

У сучасних умовах, коли глобальна економіка переживає рецесію, інвестиційна активність в Україні досягла критичної межі. Так, станом на 01.01.2011 р. обсяг прямих іноземних інвестицій,